

Lisansüstü Eğitimlerine Devam Eden Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenlerinin Lisansüstü Eğitime İlişkin Görüşleri, Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Preschool and Classroom Teachers' Opinions on Postgraduate Education, Problems They Live and Solution Suggestions

Fatma Avcı, Ekrem Cengiz Akdeniz

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, lisansüstü eğitimlerine devam etmekte olan okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin, yaşadıkları sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin ortaya koyulmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu Elazığ'da ve Eskişehir'de görev yapan ve lisansüstü eğitimlerine devam eden 4'ü okul öncesi öğretmeni, 6'sı sınıf öğretmeni olmak üzere toplamda on öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan nitel veriler yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır ve analiz aşamasında da içerik analizinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin akademik kariyer yapma, mesleki anlamda yenilenme amaçlarıyla lisansüstü eğitime başladıkları; lisansüstü eğitim sürecinde ise en çok izin konularında sorunlar yaşadıkları, görev yaptıkları ilden başka illerde yaptıkları lisansüstü eğitimlerine devamda sorunlar yaşadıkları, okul dersleri ile lisansüstü derslerin çakışmasından dolayı sorunlar yaşadıkları anlaşılmıştır. Öğretmenler yaşadıkları bu sorunlara çözüm olarak da mevzuatta izin konularında düzenlemeler yapılması, görev yapılan ilde lisansüstü eğitime devam etme olanağının sunulması türünden önerilerde bulunmuştur.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the opinions of preschool and classroom teachers, who are continuing their postgraduate education, about postgraduate education, to determine the problems they experience and to offer solutions. The working group of the research consists of ten teachers, 4 preschool teachers and 6 classroom teachers, working in Elazığ and Eskişehir and continuing their postgraduate education. The qualitative data obtained in the research were collected with a semi-structured interview form and content analysis was used in the analysis phase. As a result of the research; it was found that teachers started graduate education for an academic career and professional renewal, that they mostly had problems with permit issues during the graduate education process, that they had problems in continuing their graduate education in different provinces than the province where they worked, and that they had problems due to the conflict between their school work schedule and graduate study schedule. As a solution to these problems, teachers made suggestions such as making legal arrangements on permit issues in the legislation and offering graduate students the opportunity to continue graduate education in the province where they are assigned.

Atıf için: Avcı, F. ve Akdeniz, E.C. (2021). Lisansüstü eğitimlerine devam eden okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *JRES*, 8(1), 122-141. <https://doi.org/10.51725/etad.840267>

Etik Bildirim: Bu araştırma, 01.01.2020 tarihinden önce yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğu yoktur.

Yazar Bilgileri

Fatma Avcı

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı,
Eskişehir, Türkiye

fatma.epo@gmail.com

Ekrem Cengiz Akdeniz

Öğretmen, Milli Eğitim
Bakanlığı, Elazığ, Türkiye

ekremcengizakdeniz@hotmail.com

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Sınıf öğretmeni
Okul öncesi öğretmeni
Lisansüstü eğitim

Keywords

Classroom teacher
Pre-school teacher
Postgraduate education

Makale Geçmişi

Geliş: 14/12/2020

Düzeltilme: 15/05/2021

Kabul: 15/05/2021

Giriş

Lisansüstü eğitim; üniversitelerde dört yıllık lisans öğreniminden sonra planlı ve programlı bir şekilde üniversite bünyesinde açılan enstitüler tarafından verilen, takibi yapılan; araştırma yoluyla bilim ve teknoloji üreten ve ülke kalkınmasına yön çizen bilim insanı yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim sürecidir (Varış, 1984). Alanyazın incelendiğinde; lisansüstü eğitime ilişkin yapılan açıklamalarda, bireylerin bir alanda uzmanlaşmaları için gereken güncel bilgilerin verilmesi, becerilerinin geliştirilmesi ve tüm bu kazanımlarının devamlılığının sağlanmasının hedeflendiği, öte yandan bireye profesyonel bakış açısının ve akademik açıdan değer katılmasının ön planda olduğu vurgulanmaktadır (Aitken, Currey, Marshall ve Elliott, 2008; Cragg ve Andrusyszyn, 2004).

İlk olarak Almanya'da 19.yy başlarında başlayan lisansüstü eğitimlerden (Türker, 2001) günümüze gelindiğinde tüm dünyada lisansüstü eğitimin öncelikle bilim insanı yetiştirmede kullanıldığı görülmektedir. Lisansüstü eğitimde bireylere lisans döneminde aldıkları eğitime göre daha kapsamlı bilimsel araştırmaların gerçekleştirilmesine olanak tanıyan bilgi ve beceriler kazandırılmaya çalışılmaktadır. Çeşitli kaynaklarda bilgiyi üreten, kullanan, çok yönlü ve alternatif bakış açılarıyla güncel problemleri bilimin ışığında pratik bir şekilde çözüme ulaştıran bireylerin tüm bu özelliklerinin aldıkları lisansüstü eğitimle yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir (Alhas, 2006).

Türkiye'de yüksek lisans eğitimi, 1960'ların sonuna kadar lisansüstü aşama olmaksızın sadece doktora programı ile üç-dört yıllık bir eğitim şeklinde verilmiştir. 1970'lerden sonra da yüksek lisans ve doktora olmak üzere iki aşamalı bir sisteme geçilmiş, bu aşamalar günümüze kadar birçok kez ilgili yönetmelikler ile güncellenmiştir (Çakar, 1997). Halen üniversitelerde görev yapmakta olan ve toplumu eğiten bilim insanları bu aşamalardan geçerek eğitimlerini tamamlamışlardır. Çağımızda lisansüstü eğitim, akademisyen yetiştirmenin yanı sıra iş sahibi olmada, terfi almada vb. çeşitli durumlarda da aranan bir şart hâline gelmiştir (Demirtaşlı, 2002).

Diğer yandan bireylere sunduğu pek çok avantajın yanı sıra lisansüstü eğitim, lisans eğitimi gibi zorunlu olmamasına rağmen bu düzeyde eğitim alanlara moral kaynağı ve motivasyon aracı olurken; öz yeterlilik algısı açısından da bireylere pozitif yönde katkılar sağlamaktadır (Çakır, Kan ve Sünbül, 2006). Öte yandan alanında uzmanlaşma gereksinimi duyan bireyler için kariyer planlamasında lisansüstü eğitim önemli bir durak olarak görülmektedir (İlter, 2019). Lisansüstü eğitimin birçok amaca katkı sağladığı düşünüldüğü bilinen bir gerçektir, ancak geleceğin mimarı öğretmenlere sunulan lisansüstü eğitim olanaklarının da mesleki olarak profesyonelleşmelerinde, uzmanlaşmalarında, bilimsel ve çağdaş bakış açısına sahip nesiller yetiştirmelerinde oldukça önemli olduğu, araştırmalarda altı çizilen konulardan birisidir (Alhas, 2006; Erkılıç, 2007; Güven ve Tunç, 2007; Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012; Sayın, 2005).

Çağımızda toplumların gelişmesi insan kaynaklarının iyi ve nitelikli bir eğitim alması ile mümkündür. Eğitim sistemimizin de dünya eğitim konjonktüründe haklı yerini alabilmesi için eğitim açısından donanımlı öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Er ve Ünal, 2017; Kashoti, Changala ve Sakala, 2018). Öğretmenlerin mezun oldukları ya da ilgi duydukları alanlarda yüksek lisans eğitimi alarak kendilerini geliştirmeleri mesleki gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Alanyazın incelendiğinde öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarının olumlu etkilerine yönelik pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Bu bağlamda Artur, Marland Pill ve Rea (2006) gerçekleştirdikleri araştırmalarında, lisansüstü eğitim gören 46 öğretmenin sınıf gözlemlerine dayanarak sınıf yönetimini daha etkin yönettikleri bulgusuna ulaşmışlardır; araştırmada sonuç olarak bu öğretmenlerin öğrenci motivasyonunu daha yüksek ve dinamik tuttukları tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bir diğer

sonuç da bu öğretmenlerin yaşanan problemlerde daha hızlı reaksiyon göstererek, pratik ve akılcı çözüm ürettikleridir.

Ülkemizde lisansüstü eğitim kapsamında verilen yüksek lisans ve doktora eğitimleri 1982 yılından itibaren Yüksek Öğretim Kuruluna bağlı, üniversitelerde lisansüstü eğitim yapan, bilimsel araştırmalar yapan ve bu araştırmaları yayın hâline getiren enstitüler aracılığıyla tezli ve tezsiz olarak devam etmektedir (Yılmaz, 2008). Bazı ülkeler hizmet öncesinde lisans eğitimi ile bütünleşik yüksek lisans eğitimi vermektedir. Örneğin Finlandiya'da öğretmenlerin göreve başlamadan önce yüksek lisans eğitimi alması gerekmektedir (National Curriculum Board, 2008). Ülkemizde ise henüz yüksek lisans eğitimi mesleki gelişimde zorunlu değildir. Fakat Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2023 Eğitim Vizyonu Belgesi'nde Yüksek Öğretim Kurulu ile beraber çağdaş bir yaklaşımla yüksek lisans düzeyinde bir mesleki gelişim programı uygulayacağını belirtmiştir (MEB, 2019a). Ülkemizde mesleki gelişim için yüksek lisans da dâhil olmak üzere mesleki eğitimler, sertifika programları, kariyer geliştirme faaliyetleri bulunmaktadır. Son olarak 2017 yılında güncellenen öğretmen yeterlikleri kapsamında, öğretmenlikte temel yeterlik alanları olarak "mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler" şeklinde üç alan belirlenmiştir. Bu üç yeterlik alanlarından "tutum ve değerler" yeterlik alanının 4. maddesi öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimine ayrılarak "Öğretmenler, kişisel ve mesleki yönden kendisini geliştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunur." ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2017).

Endüstri 4.0'ın gündemleri meşgul ettiği şu günlerde, literatürde siber-fiziksel sistemler (CPS), nesnelerin interneti (IOT), akıllı fabrikalar, internet hizmetleri, akıllı üretim, makinadan makineye (M2M), büyük veri ve bulut teknolojileri gibi hayatımızı önemli ölçüde değiştiren uygulamalarla ve kavramlarla sıklıkla karşılaşmaktayız (Hermann, Pentek ve Otto, 2015). Bu denli hızlı bir gelişim ve değişim çağında toplumun mimarı öğretmenlerin stabil kalması tartışmasız problemleri bir durumdur. Sürekli devam eden mesleki dinamizm içinde eğitimcilerin de mesleki gelişimlerini sürekli kılmaları ve bilgilerini güncel tutmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin kariyeri kendi mesleki gelişimlerinin çok önemli bir parçasıdır. Öğretmenlerin 21. yüzyılın özelliklerine göre kendilerini sürekli güncel tutmaları, belirli akademik ve sosyal gelişim amaçlı faaliyetlere katılmaları önerilmektedir (Harvey, 2009).

Diğer yandan 21. yüzyılda öğrencilerden beklenenler ve öğrenciler için hedeflenen unsurlar değişmiştir. Öğrencilerden beklenen niteliklerin değişimi ile öğretmenler de bu değişim ağı içerisinde nitelikleri sorgulanır hâle ve mesleki anlamda kendini güncel tutmasına ihtiyaç duyulur hâle gelmiştir. Söz gelimi, 20 yıl önce lisans eğitimini tamamlayan bir öğretmenin bilgilerinin güncel olduğu nasıl söylenebilir? Ortaya çıkan gelişmeler her geçen gün öğretmenlerin gelişiminin ne kadar önemli olduğunu daha fazla ortaya koymaktadır. Örneğin Covid-19 salgını ile ortaya çıkan Pandemi süreci ile birlikte dünya ülkeleri uzaktan eğitime geçmiştir. Bu dönemde öğretmenlerin teknoloji kullanım becerilerinin önemi anlaşılmıştır. Eğitim sürecinde teknoloji kullanan ve Web 2.0 araçlarına yatkın öğretmenler süreçte avantajlı konuma geçmişlerdir. Bu olay bile öğretmenin kendini güncellemesi, çağı takip etmesinin önemini ortaya çıkarmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 2019 yılı idare faaliyet raporuna göre Türkiye öğretmenlerin %9,59'u yüksek lisans, %0,17'si doktora eğitimlerini tamamlamışlardır (MEB, 2019b). Ancak toplam öğretmen sayısına oranlandığında oldukça az sayıda olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitimlere başlama ve devam etmekte konusunda öğretmenlerin desteklenmesi gerekmektedir. Hedeflenen nitelikli eğitim süreci için sistem içerisindeki öğretmenlerin kendilerini güncellemesi bir gerekliliktir (Turhan ve Yaraş, 2013).

Lisansüstü eğitimlerine devam etmekte olan okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin, yaşadıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlar çerçevesinde çözüm önerilerinin sunulmasının amaçlandığı bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime başlama amaçları nelerdir?
2. Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitimleri sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
3. Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitimleri sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, araştırmanın katılımcı, veri toplama ve analiz süreci ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ele alınmaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada, araştırmanın temel amacı doğrultusunda, az sayıdaki katılımcının kendi lisansüstü eğitim süreçlerine dair deneyimlerinin ve algılarının ortaya koyulması amaçlandığı için fenomenoloji deseninden yararlanılmıştır. Fenomenolojik araştırmalarda amaç, bireylerin yaşamış deneyimlerinden yola çıkarak deneyimlerinin betimlenmesi ve bu deneyime ilişkin bireysel bakış açılarının, algılarının ve düşüncelerinin ortaya çıkarılmasıdır (Ersoy, 2016).

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde yüksek lisans öğrenimlerine devam etmekte olan Eskişehir ve Elazığ'da görev yapan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenler araştırmaya gönüllülük esası gereğince katılım sağlamışlardır. Katılımcılar seçilirken, ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin lisansüstü öğrenimlerine devam ediyor olmaları ölçüt olarak alınmıştır. Lisansüstü öğrenimlerine devam eden öğretmenlerin arasından seçim yapılmasında göz önünde bulundurululan ikinci ölçüt ise okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin araştırmaya dâhil edilmesidir. Araştırmada okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin araştırmaya dâhil edilmesinin sebebi her iki gruptaki öğretmenlerin de haftanın her günü okulda eğitim veriyor olmaları, dolayısıyla Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yönergesindeki diğer izinler başlıklı 18. maddenin e bendinde belirlenen "ders saatleri düzenlenir" kapsamına giremiyor olmaları ve lisansüstü eğitimlerinde devam etmek konusunda daha yoğunlukla sorun yaşayan branşlar olmalarıdır. Okul öncesi ve sınıf öğretmenleri Milli Eğitim Bakanlığı 14.02.2019 tarihli MEBBİS kayıtlarına göre öğretmen sayısı içerisinde toplamda 279.390 ile en yüksek sayıdadır. Araştırmanın amacı, öğretmenlerin lisansüstü öğrenimlerine devam etmekteyken yaşadıkları sorunların ortaya çıkartılması olduğundan, katılımcı öğretmenlerin seçiminde dikkat edilen son ölçüt de lisansüstü öğrenimi sırasında sorun yaşadığını düşünen öğretmenlerin araştırmaya dâhil edilmesidir. Bu bağlamda toplamda üç ölçütü sağlayan gönüllü öğretmenler arasından 10 öğretmen araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmanın katılımcısı öğretmenlere ilişkin bilgiler tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcı Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı öğretmen	Cinsiyet	Yaş	Mesleki deneyim	Branş	Lisansüstü eğitim türü	Lisansüstü eğitim alanı
Ö1	Erkek	27	5	Okul öncesi öğretmenliği	Y. Lisans	Eğitim bilimleri
Ö2	Erkek	35	11	Sınıf öğretmenliği	Y. Lisans	Sınıf Eğitimi
Ö3	Erkek	37	17	Sınıf öğretmenliği	Doktora	Sınıf Eğitimi
Ö4	Kadın	30	8	Okul öncesi öğretmenliği	Y. Lisans	Okul öncesi eğitimi
Ö5	Kadın	35	13	Okul öncesi öğretmenliği	Doktora	Eğitim Programları ve Öğretim
Ö6	Kadın	30	9	Sınıf öğretmenliği	Y. Lisans	Sınıf Eğitimi
Ö7	Erkek	37	14	Sınıf öğretmenliği	Y. Lisans	Sınıf Eğitimi
Ö8	Kadın	30	9	Sınıf öğretmenliği	Y. Lisans	Sınıf Eğitimi
Ö9	Kadın	30	10	Sınıf öğretmenliği	Y. Lisans	Eğitim Yönetimi Teftişi ve Planlaması
Ö10	Kadın	23	2	Okul öncesi öğretmeni	Y. Lisans	Eğitim Programları ve Öğretim
Toplam katılımcı öğretmen sayısı						10

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcı 6 öğretmenin kadın, 4 öğretmenin ise erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaşlarının 23 ile 37 yaş aralığında, mesleki deneyimlerinin ise 2 yıl ile 17 yıl arasında olduğu görülmektedir. Bu bağlamda katılımcı öğretmenlerin yaşlarının genç ve mesleki kıdem açısından da ortalamanın yaklaşık 10 yıl olduğu söylenebilir. Katılımcı öğretmenlerin 4'ünün okul öncesi öğretmeni olduğu geri kalan 6 öğretmenin ise sınıf öğretmeni olduğu anlaşılmaktadır. İki öğretmenin doktora eğitimlerine devam ettikleri, 8 öğretmenin ise yüksek lisans öğrenimlerine devam ettikleri diğer yandan tüm öğretmenlerin eğitim bilimlerinin çeşitli alanlarında eğitimlerini sürdürdükleri görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerden Ö1 ve Ö4 görev yaptıkları şehirlerde lisansüstü eğitimlerine devam ederken, geri kalan 8 öğretmen görev yaptıkları şehrin dışında bir şehirde eğitimlerine devam etmektedirler.

Etik Bildirim

Bu araştırma, 01.01.2020 tarihinden önce yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğu yoktur.

Veri Toplama Süreci

Ölçüt örneklem tekniği ile belirlenen öğretmenlere, Elazığ ve Eskişehir illerinin Milli Eğitim Müdürlüklerinden alınan bilgiler ile ulaşılmış, ulaşılan bu öğretmenlerden çalışmaya katılmak için gönüllü olup olmayacakları sorulmuştur. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlere kendilerine uygun olan farklı zaman dilimlerinde yarı yapılandırılmış görüşmeleri gerçekleştirmek üzere randevu verilmiştir. Görüşmeler, okul ortamında görüşmeler için uygun, öğretmenlerin kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri, sessiz, dikkat dağıtıcı unsurların olmadığı odalarda gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğretmenlere görüşmelerden önce öncelikle bir kez daha araştırmanın amacı, neden katılımcı olarak kendisinin seçildiği, çalışmanın önemi hakkında bilgi verilmiştir. Gönüllü katılım formunu okuması

sağlanmış ve tüm bilgilerinin ve paylaştıklarının gizli kalacağı; istediği zaman araştırmadan çekilebileceği hatırlatılmış, ardından araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarına dair imzaları alınmıştır. Görüşmeler araştırmacılar tarafından uçak moduna alınmış bir akıllı telefon ile kaydedilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ortalama 27 dakika sürmüştür.

Veri Analiz Süreci

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda elde edilen ham veriler öncelikle hızlı ve kontrollü bir şekilde bilgisayar ortamında yazılı hâle getirilmiş, analiz çalışmasına başlanılmıştır. Elde edilen bu nitel verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden faydalanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2013) göre, içerik analizinde veriler tanımlanmaya ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizi araştırmanın kuramsal olarak çok açık ifade edilemediği veya daha derinlemesine bir analize gereksinim duyulduğu durumlarda yapılmaktadır. İçerik analizi çalışmalarında verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilen kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanması aşamaları gerçekleştirilmiştir (Baltacı, 2019; Ekiz, 2009; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda lisansüstü eğitim sürecindeki sınıf öğretmenlerinin görüşleri, belirlenen temalar altında ve anlaşılabilirliği sağlama bakımından tablolara dönüştürülerek araştırmanın bulgular bölümünde sunulmuştur. Tablolarda sunulan veriler okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden alınan doğrudan alıntılarla da desteklenmiştir. Böylece araştırmada şeffaflık da sağlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Nitel araştırmalar için araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği, araştırmada inanılabilirlik ve aktarılabirlik bağlamında verilmeye çalışılır (Başkale, 2016). Araştırmada inanılabilirliği sağlamak için katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilmiştir (Kılcan, 2017). Ayrıca bağımsız bir uzman ile araştırmacının gerçekleştirdiği kodlama çalışması arasındaki tutarlılığa da bakılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (2016) formülü ile hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'ın (2016) Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) formülünün uygulanması ile elde edilen sonuç doğrultusunda; uzman ve araştırmacılar arasında %88 oranında kodlayıcılar arası bir uzlaşma (güvenirlik) sağlandığı görülmüştür. Böylece araştırmacılar tarafından oluşturulan kodlar ile uzmanın oluşturduğu kodlar arasında yüksek düzeyde tutarlılığın sağlandığı görülmüştür.

Araştırmada aktarılabirlik ölçütü için ise, katılımcıların seçimi ve özellikleri, verilerin toplanması ve verilerin analizi konuları açık ve detaylı olarak sunulmuştur. Elde edilen demografik veriler detaylı bir şekilde tabloleştirilmiştir. Analiz sürecinde elde edilen temalar da tabloleştirilerek, frekansları verilmiş, görselleştirilmiş böylece ulaşılan temaların anlaşılabilirliği artırılmıştır. Ayrıca araştırma sürecinde gerçekleştirilen tüm aşamalar açık ve ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, lisansüstü eğitimlerine devam etmekte olan öğretmenlerin lisansüstü eğitime başlama amaçları, lisansüstü eğitimleri sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve karşılaştıkları bu sorunlara sundukları çözüm önerilerine ilişkin katılımcı öğretmenlerden yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular, ilgili oldukları araştırma soruları bağlamında aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Katılımcı Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitime Başlama Amaçları

Araştırmada katılımcı öğretmenlerin devam ettikleri lisansüstü eğitime başlama amaçları, ilk araştırma sorusu ile cevaplanılmaya çalışılmıştır. Katılımcı öğretmenlerin görüşlerinden ulaşılan kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcı Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitime Başlama Amaçları

Tema	Kodlar	Frekans
Lisansüstü eğitime başlama amaçları	Akademik kariyer yapma	5
	Mesleki anlamda kendini yenileme	3
	Bilimsel araştırmalar yapmayı sevme	3
	Kişisel gelişimini sağlama	2

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerin lisansüstü eğitime başlama amaçlarının çoğunluğunun akademik kariyer yapma, ardından mesleki anlamda kendini yenilemeye ihtiyaç duyma olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmada birinci araştırma sorusu kapsamında, yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcı öğretmenlere öncelikle, halen devam ettikleri lisansüstü eğitim programlara başlamaktaki amaçları sorulmuştur. Bu bağlamda Ö5, konu hakkındaki görüşlerini aşağıdaki cümleleri ile açıklamıştır:

“Ben şu ana kadarki mesleki yaşantım boyunca aynı durumları tekrar etmekten hep kaçındım. Mümkün olduğunca değişimden ve gelişimden yana oldum. Ve ayrıca lise son sınıftan beridir, bir akademisyenlik hayalim vardı. Aradan geçen zaman bu hayalimi aşındırsa da araştırma ve öğrenme sevgim hep içimde kaldı.”

Yukarıdaki görüşünde öğrenme sevgisinin lise yıllarından bu yana devam ettiğini belirten Ö5’in durağan bir yaşamdan hoşlanmadığı, ilerlemeyi kendisi için bir hedef hâline getirdiği anlaşılmaktadır. Ö7 ise görüşlerinde temel amacının mesleki anlamda kendini yenilemek olduğunu belirtmiş ve diğer amaçlarını da aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Öncelikle temel amacım mesleki anlamda kendimi yenileme ihtiyacıydı, diğer amaçlarımı ise yabancı dil becerilerimi geliştirmek, yeni ve nitelikli bir öğrenme çevresine dâhil olmak, yeni bir ürün (tez, makale, bildiri vs.) ortaya koyma isteği şeklinde sıralayabilirim.”

Ö7’nin görüşlerinden, lisansüstü eğitime başlamaktaki amacının mesleki kendini yenileme isteğinin olduğu ve bilimsel araştırmalar yapmayı sevdiği anlaşılmaktadır. Diğer yandan Ö8’in ise lisansüstü eğitime başlama nedenleri arasına yukarıda görüşü sunulan öğretmenler ile benzer amaçlara sahip olduğu görülmekle beraber farklı düşüncelerinin de olduğu görülmektedir. Ö8’in görüşleri şöyledir:

“Kendimi geliştirmek, kariyer yapmak ve öğretmenliğe alternatif bir meslek olması. İlerde öğretmenliği bırakma düşüncesi. Öğrenmeye isteklilik. Araştırmayı, çalışmayı, uğraşmayı sevmem. Uzun soluklu bir yol olan akademisyenliğe doğru giden yolda bir yerden başlamak gerektiği düşüncesi. Nitelsiz ve vasıfsız yöneticilerin kölesi olmamak ve bu işin eğitimini de alarak yönetim kadrosunda yer almak.”

Ö8, lisansüstü eğitimini tamamladıktan sonra okul yöneticisi olmayı hedeflediğini belirtmiştir. Ayrıca şu andaki yöneticilerin nitelikli olmadıklarını düşündüğü, nitelikli bir yöneticinin ise daha üst düzey bir eğitim alması gerektiği düşüncesinde olduğu düşünülmektedir. Ö2 ise yaşadığı mesleki tükenmişliğine değinmiş, görüşlerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Mesleki anlamda tükenmişlik hissediyordum. Sürekli olarak kendimi tekrarladığımı düşünüyordum. Yeni yöntem, tekniklere ihtiyaç duydum. Kendimi çağın gereksinimlerini yakalayan başarılı bir öğretmen olarak hissetmem için gerekli gördüğümünden dolayı başladım.”

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcı öğretmenlere lisansüstü eğitime başlama gerekçeleri sorulduğunda tüm öğretmenlerin birden fazla gerekçeyi peş peşe sıraladıkları ve sonra da açıkladıkları yanıtlar alınmıştır. Katılımcı öğretmenlerden elde edilen bu nitel veriler analiz edildiğinde; Ö4, Ö5, Ö8, Ö9 ve Ö10 lisansüstü eğitime başlama gerekçeleri arasında akademik kariyer hedeflediklerini ifade etmişlerdir. Ö5, Ö7 ve Ö8 araştırma yapmayı ve akademik çalışmalar üretmeyi sevdiklerinden söz etmişlerdir. Ö1, Ö2 ve Ö5 mesleki anlamda kendilerini geliştirerek, mesleki bilgilerini güncelleyip daha başarılı bir öğretmen olmayı hedeflediklerini vurgulamışlardır. Ö3 ve Ö9'un ise kişisel gelişimlerini de sağlamayı hedefledikleri anlaşılmıştır. Diğer yandan bazı öğretmenler görüşlerine lisansüstü eğitim sürecinde kendilerinde gözlemledikleri ilerlemelere değinmişlerdir. Ö2'nin görüşü şöyledir;

“Mesleki anlamda çok şey öğrendim. Bilgiye nasıl ulaşacağımı öğrendim. Mesleki olarak okulumda itibarlı bir öğretmen idim belgeli bir itibar oldu benim için. Farklı projelerden teklifler geldi. İlimizde bu anlamda eğitimler vermeye ve almaya başladım. Bu anlamda kendini geliştiren eğitimciler ile çalışmalar yapmaya başladım. 21. yüzyıl becerileri ile mesleki olarak çocuklara söyleyeceğim şeyler arttı. Veli eğitimlerim bilimsel ve akademik temelli oldu. Bilimsel çalışmalardan beslenip mesleki gelişimi desteklemeyi öğrendim. TÜBİTAK gibi çalışmalara katıldım ve katılmaya devam edeceğim.”

Sınıf Eğitimi alanında yüksek lisans eğitimine devam eden Ö2 lisansüstü eğitim sürecinde mesleki anlamda kendisini geliştirdiğine, bilimsel ve akademik anlamda ilerlediğine, proje süreçlerinde aktif olduğuna değinmiştir. Ö6 ise aşağıdaki görüşlerinde mesleki anlamda bakış açısındaki değişime odaklanmıştır:

“Olaylara biraz daha uzaktan bakabilmemi ve öğrenci-öğretmen ilişkilerinde daha profesyonel düşünebilme yolunda adımlar atabilmemi sağladı. Ayrıca daha fazla çevreye sahip oldum ve bu benim için kendi alanımda birtakım bilgileri daha hızlı ve güvenilir yollardan temin etmeme yardımcı oldu. Araştırmacı yeteneğimi nasıl kullanabileceğimi öğretti ve bilginin sınırlı olmadığını fark ettirdi.”

Ö6'nın görüşlerinden, lisansüstü eğitim sürecinden olumlu yönde etkilendiği anlaşılmaktadır. Aldığı eğitimin mesleki anlamda profesyonelliği yakalamasındaki etkisine değinmiş ve kendi yeteneklerini keşfettiğini ifade etmiştir.

Lisansüstü Eğitim Sürecinde Yaşanılan Sorunlar

Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında, yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcı 10 öğretmene lisansüstü eğitim programına devam ettikleri süreçte yaşadıkları sorunlar “Lisansüstü eğitime devam ederken en çok hangi konularda sorunlar yaşadınız, yaşadığınız bu sorunlara örnekler verebilir misiniz?” sorusu ile yöneltilmiştir. Katılımcı öğretmenlerden gelen cevapların analizinin sonucunda yaşanan sorunlar temasına ulaşılmasını sağlayan kodlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. Lisansüstü Eğitim Sürecinde Yaşanılan Sorunlar

Tema	Kodlar	Frekans
Yaşanılan sorunlar	İzin konusunda sorunlar	8
	Lisansüstü eğitime il dışında devam etmenin getirdiği zorluklar	5
	Derslerin çakışması	4
	Lisansüstü eğitim derslerine adapte olamama	4
	Lisansüstü eğitim derslerinde verilen ödev ve görevleri yerine getirmede zorlanma	4
	Okul yönetiminin mobbing davranışları	1
	Maddi kayıplar	1

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmada katılımcı öğretmenlerce en çok ifade edilen sorunun izin konusunda yaşanan sorunlar olduğu görülmektedir. Araştırmanın katılımcı grubunun sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşması, katılımcı gruptaki öğretmenlerin haftanın tüm günlerinde çalışıyor olmaları, lisansüstü eğitimlerine devam edebilmeleri için okul yönetimlerinden izin almalarını gerektirmiştir. Ö4'ün konu hakkındaki görüşleri şöyledir:

“Okul öncesi eğitime izin hiç bir şekilde verilmediğini söylediler. Derslerimi tamamlamak için hangi dönem çalışıyorsam (sabahçı ya da öğleci) diğer kalan zamana uygun dersler seçtim. Bu da alan dışı seçmeli ders almama sebep oldu. Oysa kendi alanımdaki seçmeli dersler benim için daha verimli geçecekti. Alan dışı aldığım derslerde ders işleyiş şekillerindeki değişiklikler derslere adapte olamamama sebep oldu. İngilizce bir kitaptan ders işleyen derste anlamakta zorluk yaşadım. Fazla zamanımı aldı.”

İzin konusunda sorun yaşayan Ö4'ün bu sorunu okuldaki çalışma zamanının dışındaki saatlere gelen lisansüstü dersleri almakta bulduğu anlaşılmaktadır. Ö8 yaşadığı benzer soruna görüşlerinde değinmiştir, ancak kendisinin diğer arkadaşları kadar sorun yaşamadığını belirtmiştir:

“Lisansüstü eğitimime il dışından katılıyordum. Halen daha devam etmekteyim. Benim okulumda lisansüstü eğitimine devam eden ve izin verilen öğretmenler olduğu için sıkıntı yaşamadım. Yöneticilerim bana da izin vermek durumunda kaldılar. Ama izin konusunda sıkıntı yaşayan öğretmen arkadaşlarım olmuştu. Onları daha önceden görüp " acaba izin alamaz mıyım" diye tedirgin olmuşum ben de.”

Ö7 de en çok sorun yaşadığı konunun izin konusu olduğunu aşağıdaki cümleleri ile açıklamıştır:

“En zorlandığım konu MEB İzin Yönergesi ile alakalıydı, söz konusu yönergeye göre ‘Öğretmenlere ders programlarında kolaylık sağlanır.’ gibi bir ibare var, bu madde branş öğretmenleri için sağlanabilir ancak okul öncesi, sınıf öğretmenleri ve idareciler için çok sınırlayıcıydı. O yüzden yüksek lisans derslerine katılmak şehir dışından yüksek lisans yapan biri olarak sorun oluşturuyor.”

İzin konusunda yaşadığı sorunlardan dolayı psikolojik olarak da zorlandığını ifade eden Ö5 yaşadığı durumu şöyle açıklamıştır:

“İzin konusunda da sorun yaşadım. Öğleci ya da sabahçı olabiliyorum. Örneğin sabahçı olmam gerektiğinde alabileceğim derslerden sadece öğleden sonrakileri seçerek alabildim. Ders programıma göre sabahçı ya da öğleci çalışmam gerektiğini

okuldaki diğer öğretmen arkadaşlarıma belirttiğimde tepki aldım, tartışma çıktı ve ağladım. İdareye giderek durumu anlattım, buna hakkım olduğunu söyledim. Onlar araya girerek düzelttiler ama bu olay birkaç kez yaşandı ve ben sorunlu öğretmen olarak etiketlendim, diğer öğretmenler ile aram açıldı. Çok rahatsız oldum. En doğal hakkım olan eğitim hakkımı kullandığım için utanç duydum. Yıprandım. Ayrıca ders durumuma göre okuldaki derslerimin ayarlanmaması devam ettiğim eğitimimim yıllarca sürmesine neden oldu. Bu sırada motivasyonum düştü. Üzüldüm, yıprandım. Danışman hocama bu durumlarımı anlattığımda anlayış görmedim. Ciddi anlamda psikolojim zorlandı diyebilirim. Hayata bakış açım, mutluluk durumum değişti. Eskisi kadar mutlu değilim, karamsarım.”

Ö8 il dışında yüksek lisans yapıyor olmasının da kendisi için sorun olduğunu ve başka sorunların ortaya çıkmasında etkili olduğunu ifade etmiştir:

“Gittiğim il uzak olduğu ve otobüs saatleri çok sık olmadığından istediğim saatte hemen gidip gelemiyordum. 1 gün önceden yola çıkıp polis veya öğretmen evinin misafirhanesinde konaklıyor ertesi sabah üniversiteye derse gidiyordum. Yine dersim bittikten sonra otobüs olmadığı için akşam geç saatteki otobüsü bekliyordum. Bayan olduğum için sıkıntı oluyor, aktarmalı bir yolculuk yapmakta çekiniyordum.”

Ö2 il dışında yüksek lisans yapıyor olmasının zorluklarına da değinerek, maddi kaybının olduğundan da söz etmiştir:

“Yaşadığım diğer sorun ise farklı bir ilde yüksek lisans eğitimi alıyor olmam ve oraya giden otobüslerin saatleri derslerime yetiştiremiyor. Cuma günü olan derse perşembe gece Elazığ'dan Malatya'ya 20.00'de gittim. 22.00'de Malatya - Erzincan otobüsüne bindim sabah saat 05.00'te Erzincan' da oldum saat 09.00'da başlayacak ders için 4 saat boyunca hiç kimsemin olmadığı bir ilde zaman geçirdim. Dolayısıyla 09.00-17.00 saatleri arası yapılan eğitimlerde yorgunluktan dolayı sıkıntılar yaşadım. Dönüş içinde aynı güzergâhı izlediğimde cumartesi sabah ilime varıyorum.”

Katılımcı öğretmenler öğretmenlik yaptıkları kurumlardaki ders saatleri ile devam ettikleri lisansüstü eğitim programındaki derslerin saatlerinin çakışması ile de sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda Ö1, “*Lisansüstü eğitim dersleriyle görev yaptığım okuldaki ders saatlerinin çakışması en büyük problemimdi.*” şeklinde düşüncelerini ifade ederken; Ö2 aşağıdaki şekilde görüşlerini ifade etmiştir:

“En çok aktif bir sınıfı okuttuğum için sıkıntı yaşadım. Branş öğretmenleri ders programlarını ayarlayabilmektedir. Sınıf öğretmeni olduğum için haftanın 5 günü 6 ders saati okulda dersim var. Bu anlamda eski sistemde 5 yıl sınıf öğretmenliği yaptığımız dönemde 4. ve 5. sınıflarda haftada 12 saat derslerimize branş öğretmeni (İngilizce 2, Din Kültürü 2, Beden Eğitimi 2, Müzik 2, Görsel sanatlar 2, Trafik 2) girmekte idi o dönemde çıkarılan kanun şimdi halen yürürlükte ve öğretmenlerin ders programı buna göre ayarlanır denmektedir. Evet o dönemde yüksek lisans yapan arkadaşlar perşembe ve cuma günlerini branş dersleri ile ayarlayıp yüksek lisans eğitimine devam etti, sadece cuma günü bile onların yüksek lisans eğitimi için yeterli oldu. 4+4+4 sistemi ile 2. sınıfta 2 saat İngilizce, 3. sınıfta 2 saat İngilizce, 4. sınıfta 2 saat İngilizce ve 2 saat Din Kültürü olmak üzere toplam 4 saat branş öğretmenleri

dersimize girmektedir. Bu da bir günü boşaltarak yüksek lisans eğitime gitmeyi imkânsız kılıyor.”

Öğretmenlerin yaşadıkları bir diğer sorunun ise öğretmenlik görevinin yanı sıra lisansüstü derslerin yoğun temposu olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Ö8 yaşadıklarını aşağıdaki cümleleri ile anlatmıştır:

“Okul temposunun üzerine bir de yüksek lisans dersleri ve ödevleri yüklenince zaman zaman zorlanıyordum. Ya yüksek lisans derslerimle ilgili ya da okul işleriyle ilgili aksaklıklar olabiliyordu. Olmaması için elimden geleni yapıyordum ama beni yoruyordu.”

Ö9 görüşlerinde, yaşadığı yoğunluğa dikkat çekmiş ve şöyle açıklamıştır: “Yoğun çalışma ortamı olduğu için derslere yetişmek çok zor oluyor. Verilen ödevleri yapmak için çok az zamanım oluyor genelde. Üniversitedeki bazı hocaların gereksiz ödevler verdiklerini görüyorum ve hocalarım teknolojiden uzaklar.” Ö5 de bu yönde görüşler bildirmiştir:

“Derslere adapte olmada ve ders görevlerimi yerine getirme de sorunlarım oldu. Çünkü devam ettiğim doktora programından başka sorumluluklarım vardı. Evli olmam çocuğumun olması gibi nedenlerle evdeki işlerim, okuldaki öğretmenlik görevimin sorumlulukları ve kendi isteklerim hobilerim vb. tüm bunlar derslere adapte olmamı istediğim sonucu almama engel oldu.”

“Ö7 ise üniversite danışmanı ile ve beraberinde yaşadığı sorunlardan söz etmiştir:

“Danışman seçimi üniversite tarafından değil, öğrenci tarafından yapılmalı, danışman değişimi daha esnek olmalı. Süre sınırlamasının üç yıl olması da zorlayıcıydı benim açımdan. Evli, çocuklu öğretmenler için süre daha esnek tutulabilir. Nitel bir çalışma yürüttüğüm için altı yarıyıl bana yetmedi, tezin yapısal kısımlarını netleştirmek ve veri toplama araçlarını oluşturmak bir yılımı aldı. Yine veri toplama konusu en zorlandığım konuydu, hâlâ üçüncü alt problemim için gerekli verileri tam olarak toplayamadım, verileri fen eğitiminde görev yapan akademisyenlerden toplamam gerekiyor, yaklaşık 400 akademisyene akademik nezaket ve üslup kurallarına dikkat ederek e-posta yolladım, ama maalesef dönüş çok az oluyor.”

Katılım Ö2 lisansüstü eğitimine devam ederken, maddi anlamda da kayıplar yaşadığından söz etmiştir:

“Bu beni maddi manevi olarak yordu çünkü zaten okula gitmediğim için haftalık 7 saat ek dersim kesildi yol masrafı da eklenince maddi olarak epey zorlandım. Bir öğretmenin kendini mezun olduğu lisans alanında yüksek lisans ile geliştirmek istemesi bu kadar zor olmamalıdır.”

Yukarıda sözü edilen sorunları çözebilmek için katılımcı öğretmenler bazı çözümlerde geliştirmişlerdir. Örneğin Ö2:

“Okuldaki ders programını aynı güne toplayıp koordine edip diğer öğretmenlerin derslerine branş dersleri girdiği zaman kendi sınıfıma girmelerini sağladım. Ancak okulda başka bir sınıf öğretmeni de doktora eğitimine başladığı için süreç oldukça sıkıntılı oldu. Kendi mesleki gelişimimiz için öğrencileri mağdur etmemeye özen gösterdim. Hafta içi 4 gün temel derslere (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi) ağırlık

verip cuma gününe beceri derslerini koydum. Dersime girecek öğretmene program hazırlayıp yapacaklarını önceden hazırladım. Fakat derse girecek öğretmen gelmediği zaman büyük sıkıntılar yaşadım.”

Katılımcı Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Araştırmanın üçüncü sorusu kapsamında, katılımcı öğretmenlere lisansüstü eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerilerini de sıralamaları istenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin sıraladıkları çözümler tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Lisansüstü Eğitim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri

Tema	Kodlar	Frekans
Yaşanılan sorunlara ilişkin çözüm önerileri	İzin konusunda düzenlemeler yapılmalı	6
	Görev yapılan ilde Lisansüstü eğitim olanağı sağlanmalı	2
	Lisansüstü eğitimleri tamamlayan öğretmenlere ünvanlar verilmeli	2
	Dersler hafta sonu veya online olmalı	2
	Ek ders kesintileri düzenlenmeli	2
	Üniversiteler lisansüstü eğitim yapan öğretmenlere ek süre vermeli	1
	MEB ve YÖK öğretmenlerin lisansüstü eğitimleri konusunda işbirliği yapmalı	1

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerine devam sürecinde en çok izin alma konusunda sorunlar yaşadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Ö9 izin konusunda yaşadığı zorluğa ilişkin görüşünü, “Lisansüstü eğitim alan öğretmenlere eğitim sürecinde zaman konusunda esnek davranılabilir ya da çalıştıkları kuruma bu konuda izin verme zorunluluğu getirilebilir.” şeklinde ifade ederken; izin alma konusunda sorun yaşayan öğretmenlerden Ö7 çözüm önerisini aşağıdaki görüşlerinde ifade etmiştir:

“Yüksek lisans yapmakta olan sınıf öğretmeni, okul öncesi öğretmeni ve idareciler için MEB İzin yönergesinden çıkarılan iki yarım gün ya da bir gün izin verilir ibaresi tekrar eklenmelidir. Üniversitelerde danışman hoca seçimi esnek olmalı ve öğrenciye bırakılmalıdır. Bizim gibi zorluklarla eğitimine devam eden öğretmen ve diğer meslek mensuplarının daha fazla mağdur olmaması için mezun olma süresi altı yarıyıl ile sınırlandırılmamalıdır.”

Ö4 ise lisansüstü eğitime devam eden öğretmene izin verilmemesi gerekçesi olarak sunulan eğitimin aksaması durumu için okul idarecilerinin lisansüstü eğitimi için izin alan öğretmen yerine derslere girebileceğini, “Okul öncesi öğretmenlerinin izin sorunları yıllardan beri var. Ama bu konuda düzeltme yapmıyorlar. En azından eldeki imkanlarla buna yardımcı olunabilir. Mesela en basiti idarede bulunan öğretmenler dersleri doldurabilir, norm fazlası öğretmenler görevlendirilebilir.” cümleleri ile ifade etmiştir.

Ö5 de görüşlerinde izin konusundaki soruna değinmiştir ve beraberinde diğer önerilerini de sıralamıştır:

“Kesinlikle izinler konusu düzenlenmelidir. Çalışırken lisansüstü eğitim yapılması, böylesi sorumluluk gerektiren bir işin daha yüklenilmesi takdire şayan bir olaydır ve

ne yazık ki bakanlığımızın bu konudaki çalışmaları yetersizdir. Yüksek lisansı bilemem ama eğer ki bir öğretmen doktora yapıyor ise ve tamamlamışsa öğretmen olarak kalmamalıdır, aldığı eğitimi yansıtabileceği çok daha faydalı noktalarda görev yapmalıdır. Bakanlığımızın insan kaynakları yönetimi politikasını gözden geçirmesi gerekmektedir. Ayrıca öğretmenlerin özlük konularını baştan sona gözden geçirmelidir. Bu emeğin bir karşılığı olmalıdır ve bu karşılık ek ders eklenen 100-150 liradan daha fazlası olmalıdır.”

Ö5'in yukarıdaki görüşlerinde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlerin özlüklerine ilişkin çalışmalar yapılmasını önerdiği, doktorasını tamamlayan öğretmenin öğretmen olarak kalmaması, Bakanlığın farklı kademelerinde değerlendirilmesi gerektiğini, öte yandan maddi bağlamda da ek derslere eklenen %5 ya da %15 oranında eklenen ücretten daha fazlası olması gerektiğini vurguladığı görülmektedir. Benzer şekilde Ö2'nin de aşağıdaki cümlelerinde lisansüstü eğitimlerini yapan öğretmenlere avantajlar sunulmasından bahsettiği ve öğretmenlerin ek ders ücretlerine değindiği görülmektedir:

“Akademik olarak kendini geliştiren öğretmen mutlaka pozitif ayrıcalık almalı. Bu anlamda hizmet puanı verilmesi doğru, yerinde ama yetersiz bir adımdır. Bu durumun maddi ve unvan anlamında bir karşılığı olmalıdır. Bu anlamda MEBBİS'te hizmet içi uzaktan eğitimler gibi tezsiz yüksek eğitimi verilebilir. Yaz tatili döneminde öğretmen yetiştirme akademileri gibi (Bakanlık Hizmet içi Eğitim Yerlerinde) derslerin belli illerde eğitim öğretim yokken yaz tatilinde alınması sağlanarak Tezli Yüksek Lisans eğitimi alınması sağlanabilir. Aynı illerde bulunan üniversiteler ile protokoller yapıp öğretmen ve yöneticilere yüksek lisans eğitimleri verilebilir. Doktora yapan öğretmenlere ücretsiz izin hakkı (belirli bir süre12 ay) tanınmalıdır. Tezli ve alanında yüksek lisans yapan öğretmenin ek dersi kesilmemeli kesilse bile ödenen ders kadar kesilmelidir (Örn: Sınıf öğretmenine bir günde 3 saat ek ders alıyor yüksek lisansa gittiği gün 7 saat kesilmesi yerine 3 saat kesilmelidir). Öğretmenin nöbet görevi buna göre yasal dayanak ile zorunlu ayarlanmalıdır. 4 yıllık eğitim fakültesi bitirenler öğretmen olmalıdır. Mümkünse ve öğretmen atama sayılarında yığılma varsa lisans mezunları atanmadan yüksek lisans eğitimine alınmalı uzun yıllar atama bekleyen öğretmenlerin sayısı eritilmelidir. Uzun vadede sadece lisans değil yüksek lisans yaparak öğretmenler mezun olabilmelidir.”

Ö2 görüşlerinde, öğretmenlerin yüksek lisans mezunu olarak eğitim fakültelerinden mezun olmalarını önerdiği, öğretmenlerin il dışındaki üniversitelerde öğrenimlerine devam ederek yaşadıkları çeşitli sorunların çözümü için görev yaptıkları illerdeki üniversitelerde öğretmen kontenjanı açılarak lisansüstü eğitimlerine burada devam edebilme olanağının sağlanmasını önerdiği ve ek ders kesintisindeki adaletsizliğin giderilmesine yönelik öneriler ile doktora yapan öğretmenlere ücretsiz izin alma hakkı olanağının sunulmasını önerdiği görülmektedir. Görev yaptıkları ilin dışında başka illerde lisansüstü eğitimlerine devam eden öğretmenler yaşadıkları sorunların çözümünün yaşadıkları şehirlerde eğitimlerini sürdürebilmelerinden geçtiğini düşünmektedirler. Bu bağlamda Ö8 çözüm önerilerini aşağıdaki gibi sıralamıştır:

“Bulduğum şehirde yüksek lisans programına kabul edilseydim il dışında yüksek lisans yapmak için uğraşmaz ve gidiş - geliş kaynaklı sıkıntılar yaşanmazdı. Yüksek lisans programına öğrenci alımında gerekli şartlar biraz daha esnetilebilir. Puanlar düşürülebilir. İsteyenin istediği ilde yüksek lisans yapma şansı sağlanabilir. İzin

konusunda ben pek sıkıntı yaşamam da izin konusunda sıkıntı yaşayan öğretmen arkadaşlarım olmuş ve mağdur olmuşlardı. Emek verilerek kazanılan bir hakkın hiç edilmesi ise kimsenin kabullenemeyeceği bir durum.”

Ö1 ise Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu'nun birlikte hareket etmesi gerektiğini, “MEB ve YÖK'ün birlikte hareket etmesiyle bu tarz sorunların aşılabileceği kanaatindeyim.” cümleleri ile aktarmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Lisansüstü eğitimlerine devam etmekte olan okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşlerinin, yaşadıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlar çerçevesinde çözüm önerilerinin sunulmasının amaçlandığı bu çalışmada, birinci alt problem sorusu kapsamında, yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcı öğretmenlere lisansüstü eğitime başlama amaçları sorulduğunda tüm öğretmenlerden birden fazla gerekçeyi peş peşe sıraladıkları ve sonra da açıkladıkları görülmüştür. Araştırmada ulaşılan bu araştırma sorusu kapsamında ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde, katılımcı öğretmenlerin lisansüstü eğitime başlamadaki en çok ifade ettikleri amacın akademik kariyer yapmak olduğu, bu görüşü takiben de mesleki anlamda kendini yenileme görüşünün ifade edildiği ve ardından da araştırma yapmayı ve akademik çalışmalar üretmeyi sevmeleri görüşlerinin ortaya çıktığı bulgularına ulaşılmıştır. Gürel (2020) tarafından gerçekleştirilen ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin lisansüstü eğitimleri tercih sebepleri, sonuçları ve beklentiler üzerine yapılandırılan çalışmada, öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelme nedenlerinde “kişisel gelişim, meslekî gelişim ve akademik personel olma” başlıklarına ulaşıldığı görülmektedir. Araştırmada da Gürel'in çalışması ile benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmada ulaşılan bulgulardan olan, öğretmenlerin mesleki anlamda kendilerini yenileme istekleri, araştırma yapma ve bilimsel çalışmalar üretme istekleri desteklenmesi gereken çok değerli isteklerdir. Öğretmenlerin yeterliliklerini geliştirme yönünde farkındalıkları ve gelişmeye yönelik davranışlarının göz ardı edilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Mesleki anlamda kendini geliştirmeye çalışan bir öğretmenin motivasyon ve iş doyumunun da yüksek olabileceği söylenebilir. (King, 2014). Diğer yandan mesleki gelişimlerini ön planda tutan öğretmenler, eğitim reformlarının da başarılı bir şekilde uygulanmasında önem teşkil etmektedirler (Desimone, 2009; Fullan ve Mascall, 2000). Araştırmada katılımcı öğretmenlerin kişisel gelişimleri sağlamak açısından da lisansüstü eğitimlerine devam ettikleri anlaşılmaktadır. Araştırmada ulaşılan bu bulguya destekler biçimde bulgulara ulaşan Alabaş, Kamer ve Polat (2012) çalışmalarında, hem mesleki gelişim hem de kişisel gelişim süreçlerinde lisansüstü eğitimin öğretmenlere yol gösterdiğini belirtmişlerdir.

Araştırmanın ikinci sorusu kapsamında katılımcı öğretmenlerin lisansüstü eğitimleri sürecinde karşılaştıkları sorunlar konusunda ulaşılan bulgular incelendiğinde; öğretmenlerin lisansüstü eğitim derslerine devam edebilmeleri için gereken izni alma konusunda sorun yaşamaları en çok tekrar edilen sorun olarak dikkat çekmektedir. Görev yaptığı okulun bulunduğu şehirde yüksek lisans veya doktora öğrenimlerine devam eden Ö1 ve Ö4 haricinde diğer öğretmenlerin tamamı bu konuda yaşadıkları sorunlara değinmişlerdir. Oysa eğitim ve öğrenim hakkına, T.C. Anayasa'sının 42. maddesinde, “Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.” ifadesiyle kesin ve net bir şekilde yurttaşların anayasal hakları arasında yer verilmiştir. Diğer yandan izin yönergesinde ‘lisansüstü eğitim yapan öğretmenlere iki yarım gün ya da bir tam gün izin verilir’ maddesi ise 05/04/2013 tarihinde kaldırılmıştır. Şu anda uygulanan ilgili mevzuata bakıldığında, Millî Eğitim Bakanlığı Personeli İzin Yönergesinin birinci bölümünde 18. madde altında yer alan diğer izinler başlığı altında, lisansüstü

eğitimlerine devam etmek isteyen öğretmenler için yapılmış düzenleme görülmektedir. Bu konuda; *“Memurlardan lisansüstü öğrenime devam edenlere, görevlerini aksatmamak şartıyla izin verilmesi hususunda gerekli kolaylık sağlanır. Öğretmenlerin ders programları, lisansüstü öğrenimlerine devam edebilmelerine imkân verecek şekilde düzenlenir.”* şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Ancak her gün derse giren okul öncesi ve sınıf öğretmenleri için haftalık program şeması içerisinde derslerinin belirli günlere toplanarak, lisansüstü derslerine devam etmelerine olanak sağlayan bir uygulama yapılması mümkün olmamaktadır. Bu bağlamda mevzuat yönüyle tekrar bir düzenleme yapılarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin mağduriyetlerinin giderilmesi yerinde olacaktır. Alanyazın incelendiğinde, Oluk ve Çolak (2005) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Öğretmenlerin yasal olarak kendilerine tanınan izin hakkından yararlanamadıkları, lisansüstü eğitime mali bir kaynak sağlanmadığı ve alınan eğitim sonucunda ulaşılanların tatmin edici ve özendirici olmadığı bu araştırmanın önemli bulguları arasındadır.

Araştırmada lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan sorunlardan biri de görev yapılan ilin dışında başka bir ilde devam edilen lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan sorunlardır. Yaşanan ulaşım güçlükleri, maddi kayıplar, derslere yetişmede zorlanma, adaptasyon sorunları bu bağlamda öğretmenler tarafından üzerinde durulan konulardır. Özpinar (2008), çalışmasında görev yaptığı yerleşkeden farklı yerde lisansüstü eğitim yapmak isteyen sınıf öğretmenleri için de eğitim sürecinin neredeyse imkansız hâle geldiğini belirtmektedir.

Araştırmada lisansüstü eğitim sürecinde devam eden öğretmenlerin öne sürdüğü lisansüstü derslere adapte olmada sorunlar konusunda ise pek çok zor şartla mücadele ederek eğitimlerine devam etmeye çalışan öğretmenlerin böyle bir sorunla karşılaşmalarının ve motivasyonlarının düşmesinin doğal bir sonuç olduğu düşünülmektedir. Öğretmenler tarafından yaşanan sorunlar arasında ifade edilen; okul yöneticilerinden gördükleri mobbing davranışları ve izin alamayan öğretmenlerin çeşitli yollarla derslere devam etmeye çalışmaları sonucunda karşılaştıkları maaş, ekders vb. gelirlerdeki kesintiler ile yaşadıkları maddi kayıplar lisansüstü eğitim almak ve kendini alanında geliştirmek isteyen öğretmenlerin motivasyonunun kırılması, devam ettikleri programları yarıda bırakmaları gibi sonuçlara neden olmaktadır. Alanyazın incelendiğinde; Nayır (2011) tarafından yapılan ve Eğitim Bilimleri alanında lisansüstü eğitime devam eden öğretmen, yönetici ve denetmenlerin sorunlarını tespit etmek amaçlandığı araştırmada, ödevlerin fazla olması, ders saatlerinin mesai saatleri içinde yer alması, danışmanlık hizmeti ve derslerin işlenişi, ölçme ve değerlendirme biçimleri ve dersleri veren öğretim elemanları ile ilgili sorunların yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Alabaş vd. (2012) çalışmalarında, öğretmenlerin danışman seçimi ve danışmanların öğretmenlere teze karşı ilgisizliği, enstitülerin ders planlamasını yaparken öğretmenlerin çalışıyor olmalarını göz önünde bulundurmamaları, yöneticilerin öğretmenlere derse gidebilmeleri için yeterli kolaylık sağlamaması gibi konularda sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuşlardır. Gürel'in (2020) lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin araştırmasında ulaştığı sonuçlar arasında; öğretmenlerin “danışman seçimi ve danışman ilgisizliği, lisansüstü derslere devam ve devamsızlık sorunları, ders içerikleri ve anlatımı ile ilgili sorunlar, görev yapılan okulun yöneticilerinin olumsuz tutum, söz ve davranışları, bilgiye erişimdeki sorunlarda yer almamaktadır. Alanyazında yer alan bu çalışmaların sonuçları ile araştırmada ulaşılan sonuçlar paralellik göstermektedir.

Araştırmada katılımcı öğretmenlerden lisansüstü eğitim süreçlerinde yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerilerini sıralamaları istendiğinde öğretmenlerin öncelikle izin konusunda yasal düzenlemeler yapılması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. 1-5 Kasım 2010 tarihlerinde gerçekleştirilen 18. Milli Eğitim Şurası'nda da “öğretmenlerin bireysel gelişim ve yeterlikleri

kapsamında üniversiteler aracılığıyla lisansüstü eğitim almalarının temini" şeklinde öğretmenlerin lisansüstü eğitimlerine ilişkin bir konu gündeme gelmiştir. Şurada görüşülen madde ile süreci koordine etme görevinin Bakanlık ve üniversitelere düşeceğinin altı bir kez daha çizilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı'nun öğretmenlerin mesleki gelişimleri için tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarının şeklinde üniversiteler ile işbirliği yaptığı heberleri gündemdeki yerini almıştır (MEB, 2020). Ancak yapılan tüm bu çalışmaların öğretmenlerin izin konusu halledilmediği sürece amacına ulaşmayacağı düşünülmektedir. Öte yandan 18. Milli Eğitim Şurasının sonucunda ayrıca lisansüstü eğitimin özlük ve yükselme hakları konusunda önemli bir kriter ve değerlendirme noktası olarak görülmesi yönünde ortak bir karara da varılmıştır (MEB, 2010). Fakat Şurada varılan kararlar ile çelişkili gelişmeler görülmektedir. Ulusoy ve Güçlü (2020) tarafından yapılan ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunların araştırıldığı çalışmalarında, lisansüstü eğitim sürecindeki sınıf öğretmenlerini, okul yöneticilerinin ve MEB'in yeteri kadar desteklemedikleri ve öğretmenlerin MEB'in lisansüstü eğitim sürecindeki sınıf öğretmenleriyle ilgili yasal düzenlemeleri de yeterli bulunmadıkları ortaya çıkarılmıştır. İlk başta öğretmenler olmak üzere eğitim sürecinde görev alan tüm paydaşların bu yeterlikleri hayata geçirmede sorumluluk almaları gerekli görülmektedir (Akın ve Koçak, 2007).

Öğretmenler, görev yaptıkları ilde lisansüstü eğitimlerini sürdürme olanağının sunulmasının da yaşadıkları sorunlara çözüm noktasında etkili bir adım olacağını düşünmektedirler. Bazı üniversitelerin öğretmenler için ayrı kontenjan açtıkları bilinmektedir ancak açılan kontenjanların az sayıda öğretmen alması ve sadece belirli bölümlerde olması beklentiyi karşılamayacağını düşündürmektedir. Ulusoy ve Güçlü'nün (2020) araştırmalarında, lisansüstü eğitimlerine devam eden sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunları araştırdıkları çalışmalarında araştırma ile benzer bulgulara ulaşımlardır. Bir diğer çözüm önerisi ise lisansüstü eğitimlerini tamamlayan öğretmenlere ünvanlar verilmesidir. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36. maddesi gereğince, yüksek öğrenim üstü master derecesi almış öğretmenlere bir kademe ilerlemesi, meslekleri ile ilgili öğrenim dallarında doktora yapan öğretmenlere ise iki kademe yükselmesi uygulanmaktadır. Araştırmalarda da yüksek lisans ve doktora eğitimlerinin yıllarca sürmesi, meşakkatleri ve öğretmenlere kazandırdıkları göz önünde bulundurulduğunda, kademe ve derece ilerlemelerinin bu biçimde yapılması oldukça yetersiz görülmektedir (Bülbül, 2003). Diğer yandan öğretmenler için 4. dönem toplu sözleşme metninde de belirtildiği üzere fiilen girilen dersler için %5 yüksek lisans, %15 doktora yapmış olanlara ek ders ücreti arttırımlı verilir denmektedir. Bu bağlamda hangi alanda yapılırsa yapılsın tezli veya tezsiz yapılan yüksek lisanslara verilen %5'lik fazla ödeme ve %15'lik herhangi bir alanda olan doktora eğitimi yapanlara verilen arttırımlı ek ders okul yöneticiliği görevini yapan öğretmenlere verilmemektedir. Bu durum da okul yöneticileri için yüksek lisans ya da doktora yapmanın pek cazip olmadığı algısını oluşturmaktadır. Öte yandan öğretmenlerin yüksek lisans eğitimi için dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin olumlu sonuçlanmış çalışmalarının ülkemizde de uygulanması gerektiği söylenebilir.

Öğretmenler lisansüstü derslerin hafta sonu veya uzaktan yapılmasının derslere devamları konusunda çözüm olabileceğini belirtmişlerdir. Maddi kayıplarına ilişkin ise ek ders yönetmeliğinde düzenlemeler yapılmasının etkili olabileceğini belirtmişlerdir. Güçlülükle devam ettikleri lisansüstü öğrenimlerini tamamlayabilmeleri için üniversitelerin kendilerine ek süre vermeleri de öneriler arasındadır. Ayrıca MEB ve YÖK'ün tüm öğretmenlerin eşit şartlarda faydalanabilecekleri, mağduriyete yol açmayacak şekilde lisansüstü eğitimler konusunda yapacakları işbirlikleri de çözüm önerileri arasında öğretmenler tarafından sunulmuştur.

Araştırmada ulaşılan tüm bu sonuçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin mevcut izin yönergesinden yararlanamadıkları ve çeşitli türde mağduriyetler yaşadıkları anlaşılmaktadır. İzin yönergesinin tekrar düzenlenmesi gerektiği ifade edilebilir. Hatta bu konuda çalışmaların öncelikli olarak ve ivedilikle gerçekleştirilmesinin gerektiği de söylenebilir.

Kaynaklar

- Akın, U. ve Koçak, R. (2007). Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 13(51), 353-370.
- Alabaş, R., Kamer, T. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-International Journal of Educational Research*, 3(4), 89-107.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aitken, L., Currey, J., Marshall, A. ve Elliott, D. (2008). Discrimination of educational outcomes between differing levels of critical care programmes by selected stakeholders in Australia: A mixedmethod approach. *Intensive and Critical Care Nursing*, 24(2), 68-77.
- Artur, L., Marland, H., Pill, A. ve Rea, T. (2006). Postgraduate professional development for teachers: Motivational and inhibiting factors affecting the completion of awards. *Professional Development in Education*, 32(2), 201-219.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Bülbül, T. (2003). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü öğretime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(2), 167-174.
- Cragg, B. ve Andrusyszyn, M. (2004). Outcomes of master's education in nursing. *International Journal of Nursing Education Scholarship*, 1(1), 937-954. doi: 10.2202/1548-923x.1057
- Çakar, Ö. (1997). Fen bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim. *TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri*, 7, 65-75.
- Çakır, Ö., Kan, A. ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.
- Demirtaşlı, N. (2002). Lisansüstü eğitim programlarına girişte lisansüstü eğitimi giriş sınavı (LES) sonucunun ve diğer ölçütlerin kullanımına ilişkin bir tarama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1), 61-70.
- Desimone, L. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38, 181-199.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.

- Er, H. ve Ünal, F. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(2), 687-707.
- Erkılıç, T.A. (2007). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim isteklilikleri etkileyen etmenler (Eskişehir örneği). *Journal of Social and Applied Science*, 3(5), 46-72.
- Ersoy, A.F. (2016). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri içinde* (s. 51- 110). Ankara: Anı.
- Fullan, M. ve Mascal, B. (2000). *Human resource issues in education: A literature review*. Wellington: New Zealand Ministry of Education.
- Gürel, R. (2020). DKAB öğretmenlerine göre lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri, süreçler, sorunlar ve beklentiler üzerine nitel bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(12), 131-170. <http://doi.org/10.5281/zenodo.3710824>
- Güven, İ. ve Tunç, B. (2007). Lisansüstü öğretim öğrencilerinin akademik sorunları: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Örneği. *Milli Eğitim*, 173, 157-171.
- Harvey, P.J. (2009). *Motivations of teachers in Australian Christian schools to engage in postgraduate study*. (Unpublished dissertation). University of Western Sydney.
- Hermann, M., Pentek, T. ve Otto, B. (2015). *Design principles for industrie 4.0 scenarios: A literature review*. Technische Universität Dortmund. doi: 10.13140/RG.2.2.29269.22248
- İlter, İ. (2019). Lisansüstü eğitime yönelik tutum ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 18(1), 263-284.
- Kashoti, O., Changala, M. ve Sakala, M.M. (2018). An investigation into barriers to implementation of school-based continuing professional development in selected secondary schools in Zimba District, Zambia. *Journal of Popular Education in Africa*, 3(2), 4-17.
- Kılcan, B. (2017). Eğitim bilimlerinde metaforların veri toplama aracı olarak kullanılması, örnek bir uygulama. B. Kılcan (Ed.), *Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi içinde* (s. 94-112). Ankara: Pegem.
- King, F. (2014). Evaluating the impact of teacher professional development: An evidence-based framework. *Professional Development in Education*, 40(1), 89-111, doi. 10.1080/19415257.2013.823099
- MEB. (2010). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları: Öğretmenin Yetiştirilmesi, İstihdamı ve Mesleki Gelişimi. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2017). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri Belgesi. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YYRETMENLYK_MESLEY_GENEL_YETERLYKLERY.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2019a). 2023 Eğitim Vizyonu. <https://2023vizyonu.meb.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- MEB. (2019b). 2019 Yılı İdare Faaliyet Raporu. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/12144540_28191618_Milli_EYitim_BakanlYY_Y_2019_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu_28.02.2020.pdf sayfasından erişilmiştir.

- MEB. (2020). *Öğretmenlerin mesleki gelişimini artıracak iş birliği*. <http://www.meb.gov.tr/ogretmenlerin-mesleki-gelisimini-artiracak-isbirligi/haber/20449/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (2016). *Nitel veri analizi*. S. Akbaba-Altun ve A. Ersoy (Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- National Curriculum Board (2008). *The shape of the national curriculum: A proposal for discussion. Melbourne: Commonwealth of Australia*. <http://www.ncb.org.au/default.asp> sayfasından erişilmiştir.
- Nayır, F. (2011). Eğitim bilimleri alanında lisansüstü öğrenim görmekte olan müfettiş, okul yöneticisi ve öğretmenlerin sorunları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 44(2), 199-222.
- Oluk, S. ve Çolak, F. (2005). Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda öğretmen olarak çalışan lisansüstü öğrencilerinin karşılaştıkları bazı sorunlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(Özel Sayı), 141-144.
- Ören, F.Ş., Yılmaz, T. ve Güçlü, M. (2012). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 193-200.
- Özpinar, M. (2008). *Köyde görev yapan sınıf öğretmenlerinin sorunları (Aydın ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Sayın, S. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve mesleki benlik saygıların incelemesi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 19, 272-28.
- Türker, K. (2001). *Bilim insanı yetiştirme: Dünyada ve Türkiye'de lisansüstü eğitim*. TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri 7, Ankara.
- Turhan, M. ve Yaraş, Z. (2013). Lisansüstü programların öğretmen, yönetici ve denetmenlerin mesleki gelişimine katkısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 207.
- Ulusoy, B. ve Güçlü, N. (2020). Sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar. *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(1), 368-386.
- Varış, F. (1984). *Lisansüstü düzeyde eğitim elemanı yetiştirme*. Eğitim Bilimleri Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yılmaz, R. (2008). *Türkiye'de lisansüstü öğrenim için öğrenci seçimi: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsünde bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmada ilk yazar araştırmanın veri toplama süreci ve literatür taraması sürecinde aktif olmuş, birinci yazar ve ikinci yazar verilerin analizi, bulguların sunumu ve araştırmanın sonuç bölümünün tamamlanmasında eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırma ile ilgili diğerk kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Bildirim

Bu araştırma, 01.01.2020 tarihinden önce yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğı yoktur.